

Co-funded by
the European Union

Peipsi
Koostöö
Keskus

Miks peaks kaasa rääkima energia teemadel?

Riikide ja suurte firmade igapäevased otsused määravad suuresti selle, kui vähe või palju on meie ümber saastatud õhku, reostatud vett või mürke toidus. Kõik see omakorda mõjutab seda, kui kvaliteetne on meie elu ja kui vanaks me üldse elame. Nii meie endi kui kogu planeedi huvides on hoida loodust alles ja ümbritsevat keskkonda puhtana. Mõjuvõimsaid valitsusi kui suurfirmasid on meil kõigil võimalik mõjutada, et nad mõistlikke otsuseid teeksid.

Miks peaks loodusest hoolima

„Looduses peab valitsema tasakaal,“ teatas Sammalhabe „Naksitrallide“ raamatus. Tal oli õigus – looduses on erinevad liigid omavahel tihedalt seotud ülimalt keerukate võrgustikega ning ühe liigi või koosluse hävimine võib mõjuda hukatuslikult väga suurele hulgale ümbritsevast loodusest. Lihtsustatud näite varal – tundub tore, kui tüütud sääsed maamunalt kaoksid. Sääsed on paraku toiduks mingitele lindudele, kes sääskede järel samamoodi kaoks. Kuna lindudel on looduses väga selge roll nt mingite puuliikide seemnete levitamisel või tolmendamisel, siis kaoks ajapikku ka see puuliik, mis oli omakorda koduks või tooraineks paljudele teistele liikidele, sh inimestele jne. Loodus on keeruline ja seda tasub igaks juhuks hoida ka siis, kui isegi targad ökoloogid ei tea detailideni, kuidas ökoloogiline tasakaal toimib.

On ekslik arvata, et inimkond on tehnoloogiliselt nii võimekas, et suudab luua tehiskeskkonna, kus saab ellu jääda ka ilma „päris“ loodusega. Mistahes suurlinn ei ole kinnine süsteem, mis toimiks ilma looduse ja loodusressurssideta. Ka Araabias elutusse kõrbesse ehitatud moodsad pilvelõhkujatega suurlinnad sõltuvad loodusressurssidest, millest kütta/jahutada (nafta, gaas), millest ehitada (metall) jne.

Kes otsustab tulevikku?

Õnneks ei ole ükski valitsus ega firma nii hull, et julgeks otsesõnu otsustada loodust hävitada või mõnd loodusressursi ära raisata, et selle abil raha teenida. Loodust siiski hävitatakse mingi pealtnäha tähtsama eesmärgi saavutamise paratamatu „kõrvaltulemusena.“ Brasiilias või Malaisias raiuvad suurfirmad maha kolossaalses koguses puutumatu vihmametsi mitte sellepärast, et nad puid vihkaks, vaid sellepärast, et nad saavad endise metsa alal põllumajandusega tegeledes rikkaks.

Eestis lubas üks seltskond miljardi euro suurust investeeringut tselluloositehasesse. See on väikese Eesti mastaabis erakordselt suur projekt ja selle elluviijad olid kahtlemata väga mõjuvõimsad ja rikkad inimesed. Siiski suutis 2017. aastal sisuliselt kümnekonna vabatahtliku aktivisti algatatud vastuliikumine panna valitsuse oma otsust muutma ning teha sellisel kujul ei tule. Peipsi järve niigi kehv seisund ei muutu õnneks veel kehvemaks. Emajõe äärde plaanitud tselluloositehas on heaks näiteks sellest, et nutika tegutsemise korral võib looduse huvides vastu saada ka kõige tugevamatele ja rahakamatele vastastele.

Põlevkivi probleemid

Eestis on mitmeid keskkonnaprobleeme – linnades on autode tõttu õhk saastunud, tohutus koguses tekib plasti ja muid jäätmeid, lehmalaudadest niriseb reovett kraavidesse. Need probleemid on siiski tühised võrreldes põlevkivi vaevandamise ja põletamise keskkonnakahjuga. Meile elektrit ja energiasõltumatust andev põlevkivi tekitab samas kolossaalseid keskkonnamõjusid - 70% Eesti õhusaastest, 80% jäätmetest ja üle 90% Eesti veekasutusest. Kaevanduspiirkonnas elavatele inimestele tähendab põlevkivi kaevandamine kaevude kuivaksjäämist, müra, vibratsiooni ja teisi probleeme. Põlevkivisektor on ka peamine kliimamuutusi põhjustavate kasvuhoonegaaside allikas Eestis ning see mõju ulatub Eesti piiridest kaugemale.

On nii Eesti looduse kui globaalse keskkonna huvides, et me põlevkivi kasutamise lõpetaks. Põlevkivielektrijaamasid pole tark liiga kiiresti kinni panna, sest siis ei jätkuks meil tarbimiseks elektrit. Keskkonnast hoolivate elanike survet on aga vaja, sest ilma selleta ei juhtu midagi. 2018. aastal koguti Eestis üle 1000 allkirja üleskutsel algatada riiklik kava selle kohta, kuidas asendada põlevkivi kasutamine järk-järgult keskkonnasõbralikumate alternatiividega, nagu tuule- ja päikseenergia. PÕXIT-i nime kandev allkirjakampaania pole kahjuks riigi plaane muutnud. 2019 hakkasid ka Eestis levima õpilaste kliimastreigid, kus nõutakse Eestilt kliima soojendamise lõpetamist ehk põlevkivienergeetikast loobumist.

Oma arvamuse avaldamine on tähtis, sest piisavalt suure hulga korral hakatakse selle arvamusega arvestama. Tartu tselluloositehase ehitamata jätmine on hea ja inspireeriv näide sellest, et kõik on võimalik.

Koostanud Peep Mardiste
Keskkonnaekspert

Juuni 2019

Käesolev dokument on loodud Euroopa Liidu rahalise abiga. Sisu eest vastutab ainult Peipsi Koostöö Keskus ja see ei peegelda mitte mingil juhul Euroopa Liidu seisukohta.

This document has been produced with the financial assistance of the European Union. The content of this document is the sole responsibility of Peipsi Center for Transboundary Cooperation and can under no circumstances be regarded as a reflecting the position of the European Union.